

**ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ БІБЛІЙНОГО
БОТАНІЧНОГО САДУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Барна М. М., Барна Л. С.

Тернопільський національний педагогічний університет ім.
Володимира Гнатюка

E-mail: barna@chem-bio.com.ua

Біблійний ботанічний сад (грец. *biblia*, букв. книги, *botaniké* від *botánē* – рослина, зелень, трава; *botánica* – наука про рослини, лат. *hortus* – сад; лат. трансліт. *Hórtus bibliánuş botánicuş*) — ботанічний сад, в якому досліджують теологічне значення, біологічні особливості та походження рослин, які згадуються на сторінках Святого Письма.

Історія створення біблійних ботанічних садів сягає глибокої давнини. Перші біблійні сади були створені в Ізраїлі, зокрема це Гефсиманський сад та біблійний ландшафтний заказник «Неот Кдумім». За даними літературних джерел [1, 2, 3] Елгінський кафедральний біблійний сад у Шотландії вважається найбільшим біблійним садом в Європі, а, можливо, й у світі. До мініатюрних біблійних садів належать, так звані, біблійні мікросади у вигляді домашніх тераріумів (лат. *terra* – земля).

Взявши за основу монографію чернівецьких учених Світлани Руденко, Оксани Івасюк, Степана Костишина, протоієрея Миколи Щербаня «Рослини Святого Письма та перспективи створення біблійного саду». – Чернівці: Букрек, 2010. – 420 с.: іл. та зваживши на наявність дендрарію університету, який викладачі та студенти факультету заклали протягом 1976-1982 років, ми висунули ідею щодо створення біблійного ботанічного саду університету.

Ми виходимо з таких міркувань: по-перше, на території дендрарію, який нині займає понад 12 га, є ділянки, які ще донині не засаджені деревами та кущами площею близько 1200 – 1600 м²; по-друге, до цих ділянок прилягає ділянка, площею близько 550

Біорізноманіття та його збереження

м², на якій у 1976 р. було висаджено понад 120 дерев, частина з яких згадуються на сторінках Святого Письма; по-третє, у 2009 році за погодження з ректоратом університету на території дендрарію, що прилягає до вулиць Максима Кривоноса та Винниченка побудована греко-католицька церква святої Софії Премудрості Божої; по-четверте, майбутній біблійний ботанічний сад знаходитиметься поблизу зупинки «Педуніверситет», де зупиняються автобуси та тролейбуси і він буде доступний для відвідування мешканцями та туристами міста Тернополя і останнє, біблійний ботанічний сад спільно із греко-католицькою церквою святої Софії Премудрості Божої стануть духовно-естетичним та туристичним осередком для учнівської та студентської молоді, мешканців та туристів міста Тернополя.

Отже, є всі підстави та передумови для того, щоб Тернопільський національний педагогічний університет та наше місто поповнилися ще однією структурною одиницею — біблійним ботанічним садом, а для цього, як нам вбачається, необхідно зробити наступне: визначити місце розташування та приблизний розмір його території; замовити проект біблійного ботанічного саду університету; визначитись із виконавцями відповідних робіт. Оскільки біблійний ботанічний сад буде закладено на території дендрарію університету, де ростуть дерева та кущі, вік окремих з яких сягає 45—47 років, після затвердження проекту біблійного саду окремі із них необхідно буде зрізати, а на їх місці посадити види дерев і кущів, які не ростуть на території дендрарію, але згадуються на сторінках Святого Письма. Окрім того, на нашу думку, доцільно відновити розарій, як це було зроблено у процесі озеленення території перед головним навчально-адміністративним корпусом у 1977 р, коли на трьох квадратах було висаджено понад 500 кущів троянд різних сортів.

Створення біблійного ботанічного саду університету може стати новою сторінкою в історії університету. Особливу увагу потрібно приділити рослинам, покладеним в основу біблійних притч, встановити їх таксономічну належність, морфологічну специфіку та походження рослин, що згадуються на сторінках Святого Письма і ростуть в умовах Західного Поділля.

Біорізноманіття та його збереження

Виходячи з того, що не всі репрезентативні види біблійних рослин, виявлених на сторінках Святого Письма, можуть рости в екологічних умовах України, а деякі ростуть лише у тропіках і субтропіках (напр., світенія махагоні – *Swietenia mahagoni* (L.) Jacq. та ін.) і їх неможливо вирощувати навіть в умовах закритого ґрунту, а деякі з них (переважно деревні види) ростуть лише в умовах Криму (напр., кедри, кипариси, пальми та ін.), тому доцільно висаджувати на території дендрарію університету лише ті рослини, які можуть рости в кліматичних умовах Західного Поділля.

Окрім того, деякі рослини, виявлені на сторінках Святого Письма, можуть вирощуватися у теплиці кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін (напр., алое деревоподібне – *Aloe arborescens* Mill., кедр атласький (*Cedrus atlantica* (Endl.) Arn., кедр ливанський (*Cedrus libani* A. Rich.), кипарис вічнозелений (*Cupressus sempervirens* L.), мирт звичайний (*Myrtus communis* L.) та ін.), а відтак у весняно-літній період у вазах виставляти їх на спеціально відведеній ділянці біблійного ботанічного саду.

Біблійний ботанічний сад стане навчально-матеріальною базою для студентів факультету мистецтв спеціальності «Дизайн» спеціалізації «Ландшафтний дизайн», а також для студентів хіміко-біологічного факультету спеціальності «Біологія», які вивчають навчальну дисципліну «Декоративна дендрологія», студентів історичного факультету, котрі вивчають «Релігієзнавство» для проведення досліджень у процесі виконання курсових і магістерських робіт.

Отже, реалізація наукового задуму щодо створення біблійного ботанічного саду університету перш за все потребує глибокого вивчення теологічного значення та біологічних особливостей рослин, які згадуються на сторінках Святого Письма та значної підготовчої і організаційної роботи.

Література

1. Барна М. М. Дендрарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та перспективи створення біблійного ботанічного саду:

Біорізноманіття та його збереження

- монографія / М. М. Барна, Л. С. Барна. – Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2017. – 240 с.: іл.
2. *Рябчук В. П.* Біблійна ботаніка: науково-популярне видання / В. П. Рябчук. — Львів, 2002. — 127 с.
 3. *Рослини Святого Письма* [Світлана Руденко, Оксана Івасюк, Степан Костишин, протоієрей Микола Щербань. – Чернівці: Букрек, 2010. – 420 с.: іл.

УДК 598.2 : 069]: 378.4 (477.84)ТНПУ

ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИРОДНОГО РІЗНОМАНІТТЯ ПТАХІВ У МАТЕРІАЛАХ ЕКСПОЗИЦІЇ ЗООЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ КАФЕДРИ БОТАНІКИ ТА ЗООЛОГІЇ ТНПУ імені ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Гільтай О.С, Шевчик Л.О.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

E-mail: shevchyk.lubov@i.ua

Поряд із зберіганням фондів, зоологічний музей кафедри ботаніки та зоології ТНПУ імені Володимира Гнатюка переймає на себе цілий ряд інших функцій: організація навчальної, науково-дослідної, освітньо-виховної, інформаційно-аналітичної та рекреаційно-комунікативної. Реалізація інформаційно-аналітичної функції обумовлюється глибиною екологічного і соціально-екологічного спрямування нарративу експозиції, що реалізується через максимальне розкриття взаємозв'язків природних компонентів екосистем виставлених у музеї, ілюстрацію взаємовідносин природи та суспільства [2].

В процесі тривалого історичного розвитку птахи заселили степи, ліси, гори, водойми, пустелі. Спосіб життя, їх поведінка обумовлюються кліматом, тісно пов'язані з наявністю корму та умовами його добування, з щільністю заселення території, наявністю конкурентів, адаптацією птахів до життя в умовах окультуреного ландшафту. Кожен вид, кожна окрема популяція мешкають у строго визначених місцях, частіше за все там де вони з'явилися на світ. Все це визначає прив'язаність птахів до